

Warszawa – Wrzesień 2011

Na Tropie Przyrody

Pismo Komisji Ochrony Przyrody Zarządu Głównego
Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego

Numer
2011 3/3

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie – Andrzej Wąsikowski
2. Sprawozdanie z I Ogólnopolskiego Zlotu Turystów Przyrodników – Maciej Matoń
3. Z prac Komisji – Paweł Idzik
4. Z Przyrodą na TY – Aleksandra Staszak O/PTTK Ziemi Średzkiej
5. Z przyroda na TY – Przemysław Pawęzowski O/PTTK Ziemi Średzkiej
6. Tucholski Park Krajobrazowy na trasie OWRP – Marcin Klemenski O/PTTK Kościan
7. Pierwszy w Polsce Klub Instruktorów Ochrony Przyrody PTTK – Andrzej Wąsikowski
8. Tojad Mocny – Andrzej Wąsikowski

WPROWADZENIE

Szanowne Koleżanki i Koledzy!

Z ogromną satysfakcją zamieszczamy kolejny periodyk „NA TROPIE PRZYRODY”. Mamy nadzieję, że staje się on powoli źródłem informacji, do którego chętnie sięgacie, o czym świadczą nadsyłane materiały z Waszych Oddziałowych Komisji Ochrony Przyrody. Periodyk zgodnie z naszymi założeniami osiąga oczekiwany wymiar. Istotą, bowiem jest wymiana doświadczeń w działalności, edukacja, ważne wydarzenia w naszej społecznej pracy na rzecz naszej ojczystej przyrody. Nadsyłane informacje już stają się wskazówkami, jakie działania można podejmować w ochronie przyrody i jak je organizować. Podtrzymujemy nadal nasze założenie, że wszyscy redagujemy nasz biuletyn. Wszelkie materiały należy przesyłać drogą e-mailową na adres pawelidzik@o2.pl pomysłodawcy i redagującego Biuletyn Sekretarza KOP ZG PTTK Kol. Pawła Idzika.

W kolejnym trzecim już periodyku znajdziecie szczegółowe informacje o I Zlocie Turystów Przyrodników, który odbył się w Lesie Smołdzińskim w czerwcu br. Treściwą informacje o tematach poruszanych w trakcie posiedzeń. Bardzo cenne są nadesłane przez Koleżeństwo relacje z terenu o pracy, jaka wykonują na rzecz naszego Towarzystwa i ochrony środowiska przyrodniczego.

Postanowiliśmy również wzbogacić wydawnictwo o nowy element – opisy poszczególnych gatunków roślin. Mamy nadzieję, że staną się one pomocne podczas szkoleń i prelekcji.

Życzę miłej lektury.

SPRAWOZDANIE Z I OGÓLNOPOLSKIEGO ZLOTU TURYSTÓW PRZYRODNIKÓW

I Ogólnopolski Zlot Turystów Przyrodników PTTK w Smołdzińskim Lesie został zorganizowany przez Komisję Ochrony Przyrody Zarządu Głównego PTTK oraz przez Oddział Regionalny PTTK w Gdańsku im. Mariana Czyżewskiego. Zlot odbył się w dniach 8 – 11 czerwiec 2011 roku. Miejszem Zlotu był Ośrodek Wypoczynkowy „DAJA” w Smołdzińskim Lesie.

Celem zlotu było:

- zapoznanie członków PTTK działających w komisjach lub w klubach ochrony przyrody na terenie całej Polski z zagadnieniami ochrony przyrody i środowiska naturalnego na terenie Słowińskiego Parku Narodowego oraz na terenach do niego przyległych,
- zdobycie uprawnień Instruktora Ochrony Przyrody PTTK przez uczestników Zlotu spełniających warunki określone w regulaminie oraz wymiana legitymacji IOP PTTK (konieczne 2 zdjęcia! + stara legitymacja),
- wyłonienie laureatów w konkursach z zakresu ochrony przyrody, ekologii, zagadnień społeczno-gospodarczych związanych z ochroną przyrody i z kształtowaniem środowiska naturalnego oraz fotograficznym „Najciekawsze zdjęcie ze Zlotu”, które rozstrzygnięte zostanie w październiku.

Cel zapisany pod pozycją 1 został w pełni osiągnięty.

Komandor I Zlotu Kol. Maciej Matoń

Natomiast kolejne cele zostały osiągnięte połowicznie. 6 uczestników Zlotu zdało egzamin na Instruktora Ochrony Przyrody oraz przeprowadzono konkurs z zakresu ochrony przyrody, ekologii, zagadnień społeczno – gospodarczych związanych z ochroną przyrody i kształtowaniem środowiska. Nie zapoczątkowano wymiany legitymacji, ponieważ zaszła konieczność nieznacznie zmienienia ich, tak, aby były zgodne z polityką ZG PTTK w tym zakresie. Nie odbył się również konkurs fotograficzny z uwagi na małą liczbę uczestników oraz fakt, że nikt nie posiadał dobrego sprzętu fotograficznego.

W dniu 7 czerwca 2011 roku około godz. 13⁰⁰ do Smoldzińskiego Lasu stawilo się 8 członków KOP ZG PTTK oraz Kwaternistrz Zlotu p. Anna Matoń, p. Sabina Firkowska i p. Żaneta Idzik. Od godz. 15⁰⁰ rozpoczęły się obrady Komisji, które trwały do godz. 19⁰⁰ i kontynuowane były dnia następnego do godz. 15⁰⁰. Po godz. 16⁰⁰ zaczęli przybywać do Ośrodka uczestnicy Zlotu. W sumie było nas 23 osoby. Zgodnie z programem Zlotu, po

obiadokolacji nastąpiło oficjalne otwarcie Zlotu, na którym powitano uczestników Zlotu oraz omówiono program Zlotu. Następnie każdy z członków KOP ZG PTTK przedstawił się i przekazał, jakimi zagadnieniami zajmują się w Komisji. Członkowie Zlotu również przedstawili się podając skąd przyjechali i czym zajmują się, na co dzień. Następnie do późnego wieczora trwały rozmowy między członkami Zlotu. Następnego dnia tj. 9 czerwca 2011 roku niestety rozpoczął się deszcz, który ustąpił dopiero wieczorem. Wobec powyższego uczestnicy Zlotu zdecydowali, że program zmieniamy w ten sposób, aby nie realizować wycieczek terenowych. Rozpoczęliśmy szkolenie i zrealizowaliśmy również szkolenie z dnia następnego. W czasie szkolenia omówiono sprawy Opiekunów Ochrony (jak ich pozyskiwać i inspirować do pracy na ochroną przyrody), Instruktorów Ochrony Przyrody, zasady weryfikacji książeczek „Turysta Przyrodnik”, zasady sprawozdawczości, którą obecna Komisja wprowadziła, prowadzenie referatów weryfikacyjnych, tworzenie Komisji Ochrony Przyrody w Oddziałach PTTK. Podczas dyskusji wymieniono poglądy oraz ustalono, że konieczne jest organizowanie takich Zlotów, jednak trzeba uwzględnić, aby Zlot rozpoczynał się w piątek, a kończył w niedzielę oraz rozważyć ewentualnie wycieczkę tzw. przedzlotową. Z uwagi na ciągły deszcz postanowiono przeprowadzić egzaminy na Instruktora Ochrony Przyrody, a następnie przeprowadzono konkurs z wiadomości. Nagrody ufundowane przez p. Grzegorza Chwoła Szefa Marketingu HiMountain Mount Sp. z o.o. ze Świętochłowic otrzymali plecak otrzymał p. Jan Błaszczak z Lubonia, a śpiwór otrzymał p. Kazimierz Andrzejewski z Brześcia Kujawskiego. Pozostali uczestnicy otrzymali wydawnictwa albumowe od Marszałka Województwa Pomorskiego, Wojewody Pomorskiego, Starosty Słupskiego oraz od Komandora Zlotu smycze.

Późnym popołudniem przestało padać i postanowiliśmy odbyć, chociaż spacer po okolicy. Udaliśmy się w kierunku morza i z powrotem tak, aby zdążyć na obiadową kolację.

Wieczorem natomiast kontynuowano rozmowy. W dniu 10 czerwca 2011 roku, po śniadaniu, wyjechaliśmy kilkoma samochodami na wycieczkę objazdową terenu Słowińskiego Parku Narodowego. Pierwszym etapem było Muzeum SPN w Smołdzinie oraz wejście na Świętą Górę Kaszubów Rowokół (115 m n.p.m.).

Kolejnym miejscem, które zwiedziliśmy było muzeum Wsi Słowińskiej w Klukach. Kolejnym miejscem, do którego się udaliśmy była latarnia morska w Czółpinie, skąd spacerkiem przeszliśmy przez Wydmę Czółpińską i brzegiem morza doszliśmy na były teren wojskowy, gdzie z platformy widokowej mogliśmy spojrzeć na całą okolicę oraz na morze. Na byłym terenie wojskowym znajduje się klatka, w której trzymany jest orzeł. Mimo dużej klatki to orzeł ma za mało przestrzeni do życia. Po powrocie do Ośrodka udaliśmy się na

obiadokolację, a później rozpaliliśmy ognisko, piekliśmy kielbaski i śpiewaliśmy piosenki turystyczne. Ostatniego dnia, po śniadaniu spotkaliśmy się na sali, gdzie nastąpiło uroczyste zakończenie Zlotu oraz ostatnia wymiana zdań i po zabraniu suchego prowiantu rozjechaliśmy się. Uczestnicy Zlotu otrzymają drogą pocztową znaczki zlotowe, które zostały wykonane dopiero po Zlocie i to w ilości niezbędnej tj. 40 szt. Uczestnicy Zlotu otrzymali materiały krajoznawcze otrzymane z Biura Starosty Słupeckiego.

Reasumując Zlot mimo niskiej frekwencji należy uznać za udany i należy go kontynuować. Dużo spraw nurtuje środowisko przyrodników – społeczników, są one trudne i czasami bardzo skomplikowane, a oni sami nie mogą liczyć na pomoc w swoim środowisku np. skuteczne wnioskowanie o ustanowienie pomnika przyrody, dzikie wysypiska, współpraca z leśnikami, szkolenia z zakresu ochrony przyrody dla Straży Miejskich i Gminnych, Policji, nauczanie przyrody w szkołach. Kontakt z uczestnikami Zlotu pozwolił nam zapoznać się z tymi problemami i zająć się nimi na posiedzeniach Komisji w następnych latach.

Komandor Zlotu

Z PRAC KOMISJI

Komisja zgodnie z planem pracowała podczas Zlotu. Trzecie posiedzenie odbyło się w dniu przedzlotowym w Lesie Smółdzińskim. Wszystkie poruszane sprawy dotyczyły bieżącego przygotowania Zlotu oraz omówienie szczegółów z nim związanych. Spotkanie Komisji miało charakter roboczy. Czwarte posiedzenie zaplanowano na zakończenie Zlotu. Omówiono na nim przebieg Zlotu oraz podjęto decyzję o zorganizowaniu kolejnego. Komisja w trakcie planowania uwzględniła uwagi uczestników. Propozycja kol. Dariusza Kuźalewskiego o zorganizowaniu Zlotu wspólnie z Oddziałem w Białymstoku przeszła większą ilością głosów za. Tak, więc II

Ogólnopolski Zlot Turystów Przyrodników zaplanowano w Puszczy Knyszyńskiej z bazą w miejscowości Supraśl w terminie 8 – 10 czerwiec 2012 roku. Następnie ustalono termin kolejnego posiedzenia oraz zaplanowano, że zajmiemy się zmianami w regulaminie Odznaki Turysta Przyrodnik.

Z PRZYRODĄ NA TY

Od kilku dni także w Wielkopolsce panuje wiosenna atmosfera. Do życia budzą się z zimowego snu nie tylko zwierzęta, rozwijać zaczynają się także rośliny. To w poszukiwaniu

pierwszych oznak wiosny wyruszyli średzcy piechurzy sobotnim porankiem 27 marca 2010. Grupa wyruszyła na pierwsze spotkanie w cyklu z Przyrodą na TY!!! Tradycyjnie spod SP nr 2. Wycieczkę zorganizował Oddział PTTK Ziemi Średzkiej wraz z Komisją Ochrony Przyrody, która działa w ramach oddziału. Na starcie oprócz 2 drużyn ze Szkoły Podstawowej nr 2, co miło odnotować pojawili się także mieszkańcy powiatu średzkiego, nie ukrywali oni, że na rajd wybierają się po raz pierwszy w życiu, lub pierwszy raz po długiej przerwie. Rajdową przygodę rozpoczęto w Poznańskiej Sortowni odpadów firmy Remondis Sanitech. Dla średzkich uczniów przedstawiciel fundacji 'Pro Terra' Tomasz Kalinowski przygotował godzinne zajęcia z odpadów i ich odpowiedniego traktowania, czyli wyrzucania do pojemników o odpowiednich kolorach. Oprócz obrazowego porównania szkła białego i powstającej z niego tłuczki szklanej, uczniów zadziwiła możliwość przerobu plastikowych elementów na ciepły i puchaty zwany wszystkim materiałem, z którego produkowane są kurtki i ocieplacze zwane polarowymi. Drugą część wycieczki stanowił spacer po Parku Krajobrazowym Puszcza Zielonka, jednym z 12 w Wielkopolsce.

Pomimo siąpiącego deszczu Średzianie przes spacerowali się 13 km trasą z Tuczną – szlakiem zielonym, obok rezerwatów przyrody Jezioro Czarne i Jezioro Pławno, dalej szlakiem zielonym – „Floryda” i szlakiem czarnym do Murowanej Gośliny. Podczas wycieczki chętni zbierali punkty do Odznak Turystyki Pieszej oraz Odznaki Turysta Przyrodnik. W wycieczce wzięły udział 33 osoby, w tym 28 młodych piechurów. Wycieczkę prowadziła Aleksandra Staszak - Przewodnik Turystyki Pieszej, Instruktor Ochrony Przyrody.

Z PRZYRODĄ NA TY

W sobotę, 9 października 2010 roku odbyła się druga odsłona cyklu rajdów "Z Przyrodą na Ty" organizowanych przez PTTK Ziemi Średzkiej. Poranna zbiórka dała pełen obraz stosunku młodzieży do przyrody. Pełna lista autokarowa i szeroki przekrój wiekowy doskonale świadczyły o tym, że nie tylko komputer młodym ludziom w głowach. Autokar podwiózł grupę 50 uczestników rajdu do Orzechowa, skąd szlakiem żółtym dotarli do Czeszewa i do Ośrodka Edukacji Leśnej Nadleśnictwa Jarocin. Pan podleśniczy udzielając prelekcji dotyczącej roli lasu w życiu człowieka, funkcjach lasu i Nadleśnictwie Jarocin przeprowadził grupę przez salę leśnych ekslibrisów oraz wystawę zwierząt i roślin występujących w lasach Żerkowsko – Czeszewskiego Parku Krajobrazowego. Przedstawiając multimedialną makietę zaprosił do obejrzenia filmu dotyczącego czeszewskich łągów. Po zakończeniu pokazu, grupa udała się na instalację rzeka gdzie przez zabawę mogła dowiedzieć się jak powstaje rzeka, jaki wpływ na środowisko wodne ma człowiek, można było zbudować tamę czy też wejść do nory bobrów. Gdy młodzież poznała rzekę "od wewnątrz", grupą udali się na przeprawę promem przez rzekę

Wartę, by przejść ścieżkę edukacyjną "Starorzecze" i poznać stare, 400 letnie Dęby. Następnie uczestnicy na leśnej polanie mieli okazję posiedzieć przy ognisku, upiec kiełbaski i wypić herbatę z termosów. Niektórzy z starszych uczestników zabawiali najmłodszych grami w "berka" czy "chowanego" w czasie, gdy reszta przeznaczyła tę chwilę na relaks. Po odpoczynku wszyscy udali się z powrotem do Ośrodka, aby z stamtąd wyruszyć na 6 kilometrowy spacer żółtym szlakiem turystycznym do Nowej Wsi Podgórnej skąd odebrał ich autokar. Wszyscy zmęczeni, ale i podekscytowani pełnym wrażeń dniem wrócili do domu. Rajd ten po raz kolejny był wspaniale zorganizowany, a prezes oddziału PTTK Ziemi Średzkiej, Pan Jarosław Zwiernik, który rajd prowadził, zapowiedział ponowny wyjazd do Czeszewa, tym razem wiosną. W rajdzie wzięli udział uczniowie średzkich: Szkoły Podstawowej nr 2, Gimnazjum nr 2, Zespołu Szkół Zawodowych im. H. Cegielskiego oraz uczniowie Zespołu Szkół podstawowej i Gimnazjum w Słupi Wielkiej.

TUCHOLSKI PARK KRAJOBRAZOWY NA TRASIE OWRP

Uczestnicy 52. Ogólnopolskiego Wysokwalifikowanego Rajdu Pieszego mieli możliwość poznania na trasie swych wędrówek urokliwe zakątki Tucholskiego Parku Krajobrazowego. Mieli okazję poznać wiele pięknych rezerwatów, jak również liczne ścieżki dydaktyczne. W niniejszym artykule pragnę przedstawić Tucholski Park Krajobrazowy i jego liczne rezerваты, które były na trasie wędrówki.

Na początek słów kilka o samym Parku. Tucholski Park Krajobrazowy został założony na podstawie uchwały Wojewódzkiej Rady Narodowej w Bydgoszczy w 1985 roku. Po reformie samorządowej tereny PK znajdują się w woj. pomorskim i woj. kujawsko-pomorskim. I obejmują tereny gmin: Tuchola, Śliwice, Cekcyn, Lubiewo, Gostycyn, Chojnice i Czernsk. Park Krajobrazowy położony jest na terenie Borów Tucholskich. W Borach oprócz

Tucholskiego PK są jeszcze inne parki krajobrazowe: Wdecki, Wdzycki, Zaborski oraz Park Narodowy Borów Tucholskich.

Symbolem Tucholskiego Parku jest zimorodek (*alcedo atthis*), jeden z najpiękniejszych polskich ptaków. Właśnie Tucholski PK słynie z największego zagęszczenia występowania zimorodka w Europie. Prowadzone są tu badania nad populacją i migracją tychże ptaków.

Największym rezerwatem Tucholskiego PK jest „Dolina rzeki Brdy”. Jest to rezerwat krajobrazowy obejmujący dolinę Brdy od Woziwody aż do Piły-Młyna. Utworzony został w 1994 roku w celu ochrony Brdy i odcinka jej doliny, ze względu na jej wartości przyrodniczo-krajobrazowe. Jest to jeden z najpiękniejszych zakątków PK. Można zaobserwować meandry, kępy, łachy rzeczne, strome skarpy czy też głazowiska (m. in. w uroczysku „Piekielko”). Chronione są tu m.in. czarne bociany, pstrągi potokowe, kobuzy a z roślin jarzab brekinia czy listera jajowata.

Nad rzeką Stążką istnieją aż dwa rezerваты przyrody. Pierwszy to „Źródła rzeki Stążki”, który powstał w 1994 roku, celem jego jest ochrona ze względów naukowych i krajobrazowych doliny źródła rzeki Stążki. Same źródła mają nazwę Wodogrzmotów Krasnoludków, nazwa bierze się stąd, że źródłem jest wywierzysko, z którego z charakterystycznym szumem wypływa Stążka. Kolejnym rezerwatem nad Stążką są „Bagna nad Stążką”, który powstał w 1999 roku, by chronić tereny torfowisk wysokich, przejściowych, niskich wraz z roślinnością torfowiskową, w tym gatunki reliktowe.

Kolejnym torfowiskowym rezerwatem jest „Bagno Grzybna”, tak jak „Bagna nad Stążką” chroni tereny torfowisk wysokich i przejściowych z jej roślinnością. Znajduje się na terenie nadleśnictwa Woziwoda, które słynie z centrum edukacyjnego.

„Jeziorka Kozie” to niewielki rezerwat składający się z 4 części, zagłębień wytopiskowych, w których znajdują się jeziora dystroficzne. Chroniony jest bór bagienny, mszary i pło (kożuch roślin torfowiskowych). Znaleźć można tam takie rośliny jak rosiczki

(3 gatunki: r. okrągłolistna, r. długolistna i r. pośrednia), grzybienie, turzyce oraz przygielki. Z zwierząt można zaobserwować zaskrońce, żaby: jeziorowe, trawne i moczarowe. Na terenie jednego z jezior zbudowano drewnianą kładkę dla turystów. Ułatwia to w znacznym stopniu obejrzenie rezerwatu.

Do najstarszych rezerwatów w Tucholskim PK należy „Jezioro Zdręczno” który powstał w 1982 roku. Jest to jezioro eutroficzne, które z biegiem czasu przemieni się w torfowisko, bagno. Charakteryzuje się ubogą roślinnością. Występują tu organizmy beztlenowe. Zaobserwować można tu rzadkie w Polsce łąki ramienicowe.

Powyższe rezerваты zostały odwiedzone przez uczestników 52. OWRP, lecz jeszcze są dwa rezerваты, które nie zostały opisane są to: „Cisy nad Strugą Czerską” i „Ustronie”. Położone są na terenie województwa pomorskiego.

Tucholski Park Krajobrazowy jest położony na terenie Borów Tucholskich, występują tu liczne szlaki piesze, rowerowe czy wodne, które ułatwiają obejrzenie wartościowych terenów przyrodniczych. Są naprawdę godne obejrzenia!

PIERWSZY W POLSCE KLUB INSTRUKTORÓW OCHRONY PRZYRODY PTTK

W 2009 r. w Oddziale Świętokrzyskim PTTK w Kielcach przeprowadzony został kurs dla kandydatów na Instruktorów Ochrony Przyrody i równocześnie szkolenie Edukacji Ekologicznej Kadry Programowej „NATURA 2000”. Do udziału w kursie akces złożyło 39 członków PTTK, w zajęciach uczestniczyło jednak 36 osób w tym 4 osoby z Oddziału PTTK w Starachowicach, 2 osoby z Oddziału PTTK w Ostrowcu Świętokrzyskim, 1 osoba z Oddziału PTTK w Końskich oraz 1 osoba z Oddziału PTTK w Pionkach (woj. Mazowieckie). Do końcowego egzaminu przystąpiło 33 osób, które pozytywnie ukończyły kurs. Zajęcia w obu przypadkach prowadzili Kol. mgr Monika Kurpios – pracownik Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Kol. mgr. Lena

Skibińska-Opoka – pracownik Zarządu Świętokrzyskich i Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych, mgr P. Piotr Wilniewicz z Towarzystwa Badań i Ochrony Przyrody w Kielcach, znakomity znawca zagadnień ornitologicznych oraz Instruktorzy Ochrony Przyrody PTTK: Kol. dr Cezary Jastrzębski, Kol. Jerzy Kapuściński i Kol. Andrzej Wąsikowski.

Władze Klubu ukonstytuowały się następująco: Prezesem został Kol. Andrzej Wąsikowski, inicjator Klubu. Wiceprezesami zaś Kol. Andrzej Konopacki i Kol. Monika Kurpios, sekretarzem Kol. Michał Czuba a skarbnikiem Kol. Grzegorz Pabian.

Już następnego dnia zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami przeprowadzono warsztaty terenowe w ramach zwiedzania projektowanych obszarów „Natura 2000”. Prowadził je dr. Alojzego Przemyskiego z Instytutu Biologii Uniwersytetu Humanistyczno - Przyrodniczego im. Jana Kochanowskiego w Kielcach. Pan Przemyski przybliżył uczestnikom dynamikę zmian w zespołach roślinnych na Grzywach Korzeczkowskich i Wzgórzach Sobkowskich.

Wszystkie organizowane warsztaty mają na celu pogłębianie wiedzy członków Klubu. Wykorzystuje się przy tym osoby profesjonalnie przygotowane w poszczególnych dziedzinach, znakomicie znających zagadnienia.

W lutym 2010r. w kanale górnym Huty „Józef” w Samsonowie członkowie Klubu przeprowadzili warsztaty terenowe obserwując hibernujące tam nietoperzy. Uczestniczyli w nich uczniowie Klubu 4H „Eko-żuczki” ze Szkoły Podstawowej im. Orłąt Lwowskich z Nowin, członkowie naszego Klubu oraz troje turystów zwiedzających obiekt. Po zakończeniu warsztatów usunięto śmieci ze spągu kanału.

Kolejne warsztaty przeprowadziliśmy 3.05.2011 r. po terenie rezerwatów „Skowronno”, „Grabowiec”. Prowadził je P. Dariusz Wiech pracownik Zarządu Świętokrzyskich i Nadnidziańskich Parków Krajobrazowych. Na zakończenie warsztatów w sali dydaktycznej w Krzyżanowicach uczestnicy obejrżeli prezentacje o Nadnidziańskim

Parku Krajobrazowym i wszyscy zostali obdarowani wydawnictwami parkowymi. Od czasu powstania Klubu Instruktorów Ochrony Przyrody jego członkowie przeprowadzili 29 prelekcji w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych i uczestniczyło w nich ok. 1100 uczniów. Prelekcje z pokazami multimedialnymi cieszyły się dużym powodzeniem. Tematyka prelekcji i wykładów miała przede wszystkim na celu promowanie regionalnej ochrony przyrody. Efektem prowadzonych prelekcji było zajęcie przez młodzież z Mójczy I miejsca i przez młodzież z Borkowa II miejsca w konkursie wiedzy o ssakach Polski organizowanym przez Zarząd Okręgowy Ligi Ochrony Przyrody.

Instruktorzy Ochrony Przyrody – klubowicze zobowiązani zostali przez Władze Oddziału PTTK do prowadzenia wykłady dla kandydatów na przewodników świętokrzyskich. Takich szkoleń przeprowadzono 6 i uczestniczyło w nich 51 kursantów. Dwukrotnie gościliśmy w Kieleckiej Straży Miejskiej gdzie prowadziliśmy szkolenie dla strażników na temat ochrony gatunkowej roślin i zwierząt.

Edukację w większym wymiarze prowadziliśmy na antenie rozgłośni Polskiego Radia „Kielce”. Tematami „spotkań ze słuchaczami” były „szkodliwe dla przyrody wypalanie traw”, „Obiekty przyrodnicze Podidzia”, „Zwierzęta zamieszkujące jaskinię Raj”, „Moje hobby – nietoperze”. Przed mikrofonami radiowymi wspólnie z wójtem Gminy Morawica P. Burasem i Z-ca Komendanta Straży Miejskiej Kielc P. Bafią dyskutowaliśmy na temat „korzyści wynikających z właściwej gospodarki odpadami”. Przed świętami Bożego narodzenia tematem spotkania były „tradycje świąteczne” w audycji tej uczestniczył również Świętokrzyski Wojewódzki Lekarz Weterynarii P. Bogdan Konopka.

Bardzo cenną inicjatywą na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego były emitowane przez Telewizję Kielce programy telewizyjne pt. „Eko maniak”. Jednym z inspiratorów i prowadzących program był nasz Kolega Andrzej Konopacki.

Członkowie Klubu przygotowali trzy zestawy po 10 przeźroczy na finał Centralnego Ogólnopolskiego Młodzieżowego Turnieju

Turystyczno – Krajoznawczego PTTK. Prześroczą dla szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych wykorzystano w ramach konkurencji ABC Turnieju w Bocheńcu.

Warto odnotować, iż po ukończeniu kursu Instruktorów Ochrony Przyrody Kol. Grażyny Placek zorganizowała w Osiedlowym Klubie Kultury KSM „Słoneczko” wystawę malarską „BARWY NATURY”

Dużym wydarzeniem było spotkanie z dr. Piotrem Szrekiem pracownikiem Państwowego Instytutu Geologicznego w Warszawie kielczaninem absolwentem Technikum Geologicznego w Kielcach, który we współpracy z innym absolwentem tegoż samego technikum P. Grzegorzem Niedźwieckim, i pracownikiem Państwowego Instytutu Geologicznego w Kielcach P. Zbigniewem Złomkiewiczem na terenie kamieniołomu „Zachemie” k/ Zagnańska odkryli odciski palców gada „tetrapoda”. Opublikowane przez nich odkrycie w prestiżowym piśmie naukowym „Nature” podważyło dotychczasową wiedzę o ewolucji zwierząt na ziemi. Udowodnili oni, że w okresie środkowego dewonu żyły na ziemi gady pęłzające i skaczące po lądzie (ok. 395 milionów lat temu). Wynika z tego, że czworonożne gady żyły ok. 18 milionów lat wcześniej niż dotychczas przypuszczano. Odkrycie kielczan uznane zostało przez uznane sławy światowe w tej dziedzinie i odbiło się szerokim echem wśród paleontologów.

W 2011r przeprowadziliśmy kolejny kurs dla kandydatów na Instruktorów Ochrony Przyrody. W zajęciach uczestniczyło 8 członków PTTK w tym 1 z Oddziału w Busku Zdroju oraz 1 z Oddziału w Starachowicach. Kandydaci zdali egzamin zarówno testowy jak i z prześroczy dotyczących ochrony przyrody. Wykładowcami byli członkowie Klubu Kol. Lena Skibińska o Opoka, Beata Kowalczyk, Marcin Nocola, Andrzej Konopacki i Andrzej Wąsikowski. Ponadto wykładowcą był Kol. Paweł Krzos uczestnik kursu - pracownik Świętokrzyskiego Parku Narodowego.

Członkowie Klubu prowadzili też działalność interwencyjną. Kilkakrotnie zabierali nietoperze z różnych miejsc uwalniając je

w licznych na terenie Kielc jaskiniach. Zwrócono się do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Kielcach (wraz z członkiem Komisji Ochrony Przyrody ZG PTTK Kol. Andrzejem Kucią) w sprawie naprawienia przerwanego przewodu piorunochronu na pomniku przyrody dęb „Bartek” w Bartkowie. Przekazano do Państwowej Straży Łowieckiej informację o odnalezionej młodej sarnie przez mieszkańca miejscowości Gruszka. Zwierzęciem zaopiekował się jeden z leśników.

Zapewne nie udałoby się wielu zamierzeń zrealizować, gdyby nie przychylność Zarządu Oddziału Świętokrzyskiego PTTK i dobrej współpracy z organizacjami rządowymi i pozarządowymi.

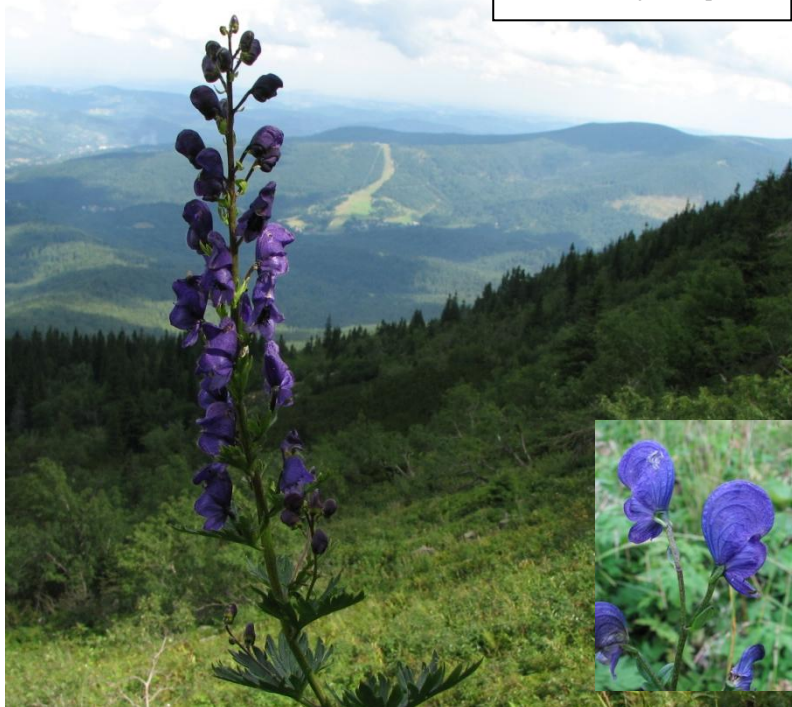
TOJAD MOCNY

Tojad mocny (*Aconitum firmum*) z rodziny jaskrowatych jest byliną wieloletnią. Osiąga wysokość od 50 do 150 cm. Posiada ciemnozielone liście osadzone na prostej łodydze dłoniaste 5 – 7 sieczne. Kwitnie od czerwca do września a ciemnoniebieskie kwiaty kapturzaste w kształcie hełmu. Zarówno bulwiasty korzeń, liście jak i kwiaty są trujące. W Polsce spotkać go można na górzystych wilgotnych terenach nad wodami i w cienistych lasach.

Samo zetknięcie się z tą rośliną powoduje podrażnienie skóry, obrzęk, zaczerwienienie i pieczenie. Śmiertelnie niebezpieczne jest spożycie tej rośliny, której korzenie można pomylić z korzeniem chrzanu, selera lub skorzonery. Spożycie powoduje, że już po 20 minutach odczuwalne jest pieczenie jamy ustnej w palcach kończyn górnych i dolnych następnie na całym ciele. Towarzyszy tym objawom nadmierna potliwość, dreszcze a później mrowienie na całym ciele (tzw. gęsia skórka).

Zatruty organizm jest niewrażliwy na ból i zimno. Towarzyszyć przy tym mogą wymioty biegunka, ból brzucha (kolka), ból głowy, karku grzbietu i serca. Jest to następstwem spadku ciśnienia krwi i spowolnienia akcji serca. Ciężkie zatrucia objawiają się przyspieszonym oddechem i zatrzymaniem akcji serca, któremu towarzyszy gwałtowny spadek temperatury ciała.

Foto: Andrzej Konopacki

Pierwsza pomoc. Spowodować wymioty. Wskazane jest płukanie żołądka podając duże ilości przegotowanej letniej wody. Należy podawać osobie zatrutej środki przeczyszczające i węgiel leczniczy. Bezwzględnie osobę zatrutą przekazać bezzwłocznie pod opiekę lekarską. Dawka toksyczna wacha się od 0,3 do 2 gram. Warto wiedzieć, że w młodych korzeniach (bulwach) znajduje się znacznie więcej toksyn niż w starych okazach. Truciznę stanowią alkaloidy* – napelina, akonityna, songoryna i niewielkie ilości efedryny.

Tojad o ludowej nazwie pantofelki lub trzewiczki Matki Boskiej był drzewiej stosowany do zatruwania grotów strzał. Nic więc dziwnego w tym, że Pliniusz Starszy* nazwał tojad „arszenikiem roślinnym”. W XVI wieku tojad był wykorzystywany, jako składnik trucizn uśmiercających

zbrodniarzy w Rzymie i Pradze.

Tojad mocny był używany w ziołolecznictwie. Podawane doustnie bardzo niskie dawki miały działanie przeciwgorączkowe i spowalniały akcję serca. W preparatach homeopatycznych nalewki stanowiły wraz z akonityną składnik leków przeciwbólowych. Po II wojnie światowej definitywnie wycofano wszelkie składniki tojadu do wyrobu leków.

W greckiej mitologii tojad powstał ze śliny trójgłowego psa Cerbera strzegącego Hadesu.

*Alkaloidy - związki chemiczne pochodzenia roślinnego, występujące w postaci soli kwasów organicznych. Alkaloidy wykazują zwykle silne, nieraz trujące działanie fizjologiczne na organizm człowieka. Występują też w maku, kawie, herbacie, tojadzie. Do najbardziej znanych alkaloidów należą: atropina, brucyna, chinina, kodeina, kofeina, kokaina, meskalina, morfina, nikotyna, rezerpina, strychnina, teobromina. Z fizjologicznego punktu widzenia alkaloidy są "odpadami produkcyjnymi" niebiorącymi czynnego udziału w metabolizmie komórki. Liczne alkaloidy stanowią składniki używek (kofeina, teobromina, nikotyna).

*Gaius Plinius Secundus zwany Starszym (Maior) (23-79 r. n.e.) - erudyta, pisarz. Urodzony w Comum Novum (dziś Como w Lombardii). Jedyne dzieło zachowane jest *Naturalis historia* (Historia naturalna), rodzaj encyklopedii w 37 księgach (kosmologia, geografia, botanika, fizjologia, mineralogia, itd.).

REDAKCJA: Paweł Idzik – pawelidzik@o2.pl

WYDAWCA:

Komisja Ochrony Przyrody ZG PTTK
00-075 Warszawa ul. Senatorska 11

WSPÓLPRACA:

Jan Machała, Krzysztof Tęcza, Aleksandra Staszak
